دو سال از ماجرای برلین گذشت

پایان یک رقص سیاسی

لیلی فرهادپور

دو سال از شروع ماجرایی می گذرد که برای ۱۷ تن از نویسندگان، روشنفکران و فعالان سیاسی کشور اتفاق افتاد. ماجرایی که از یاد نمی رود چنانچه هنوز در برخی از روزنامه های جناح راست هرگاه لازم باشد نامی از این ۱۷ تن بیاید با عنوان «مسافران کنفرانس ننگین برلین» از آنان یاد می شود.

ماجرایی که از پخش قسمت هایی از این کنفرانس در صداوسیما شروع شد. ۳۰ فروردین ۱۳۷۹، سه شنبه شب، قبل از پخش پربیننده ترین بخش خبری شبکه یک سیما(سراسری) چهره بسیاری از فعالان سیاسی، اجتماعی و همچنین روشنفکران و نویسندگانی که تا پیش از آن فقط عکس هایشان در روزنامه ها دیده می شد، در پرده سیمای دولتی نقش بست. جلایی پور، گنجی، افشاری، مهرانگیز کار، شهلا لاهیجی، عزت الله سحابی، محمود دولت آبادی و... آنان پشت میز سخنرانی نشسته بودند و سروصداهای ناشی از فحاشی و ناسزاگویی سالن را فرا گرفته بود. دوربین حضار را نشان می دهد. آنان به زبان فارسی ناسزا می گفتند. برخی پشت میکروفن قرار می گرفتند. همه بیشتر ناسزا می گفتند تا اینکه صحبت کنند، عصبی بودند و پرخاشگر. اولین بار بود که چهره ایرانیانی در خارج از کشور در دوربین صداوسیما جای می گرفت و خیلی ها که بستگانی در خارج از کشور داشتند انگشت به دهان خیره مانده بودند که این چهره‌ها و ایرانیان مقیم خارج از کشور نیست و بعد رقصی از یک راقصه و عریان شدن یک نفر که شطرنجی شده بود.

پرونده‌ای تشکیل شد، در شعبه ۳ دادگاه انقلاب، به ریاست قاضی احمدی مقدس. قاضی‌ای جوان با قدی متوسط، چشمانی نافذ و بسیار جدی. احضار شدند، تمامی شرکت کنندگان، دویه دو یا تک به تک. برای برخی حکم دستگیری و بازداشت صادر شد اول اکبر گنجی و بعد مهرانگیز کار، شهلا لاهیجی و خلیل رستم خانی و دست آخر علی افشاری و عزت الله سحابی. از میان دیگرانی که فقط احضار شده بودند، خانه چند تن مورد تفتیش قرار گرفت. پرونده به جریان افتاده بود و بازپرسی و تحقیق از متهمان ادامه می یافت.

***

تشکیل جلسات دادگاه تا پاییز به طول انجامید. تا تشکیل آخرین جلسه تمامی دستگیرشدگان به جز اکبر گنجی و یوسفی اشکوری - که چند ماه بعد از بازگشت به کشور دستگیر شده بود - با تأمین وثیقه آزاد شدند. پرونده حسن یوسفی اشکوری به دلیل روحانی بودن به دادگاه ویژه روحانیت ارجاع شد.

در دادنامه، متهمان پرونده به ترتیب زیر ردیف شدند:

ردیف (۱)- خانم مهرانگیز کار خیران، شغل وکیل پایه یک دادگستری، آزاد با قرار وثیقه.

متهم به، **الف:** اقدام علیه امنیت داخلی از طریق مشارکت در تشکیل کنفرانس برلین.

ب: تبلیغ علیه نظام اسلامی با استناد به اظهارات در کنفرانس.

ج: عدم رعایت حجاب شرعی.

د: انکار ورود حکم واجب شرعی حجاب اسلامی.

هـ: توهین و هتاکی به مقدسات دین.

ردیف (۲)- آقای خلیل رستم خانی، شغل مترجم، آزاد با قرار وثیقه.

متهم به، **الف:** فعالیت و تلاش در جهت پیشبرد اهداف گروهک های معاند و برانداز خارج از کشور.

ب: معاونت در تدارک و تشکیل کنفرانس برلین از طریق مذاکره و دعوت مدعوین. (وی مترجم هارتمن نماینده بنیاد هانریش بل بود)

ردیف (۳)- آقای سعید صدر، شغل مترجم سفارت آلمان، آزاد با قرار وثیقه.

متهم به، فعالیت و تلاش در جهت پیشبرد اهداف گروهک های معاند و برانداز خارج کشور.

ردیف (۴)- آقای عزت الله سحابی فرزند یدالله، شغل مدیر مسؤول هفته نامه ایران فردا.

متهم به، **الف:** شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور.

ب: تبلیغ علیه نظام .

ج: ساختن سند مجعول (مربوط به خبر خرید ۵۰۰ قبضه اسلحه با صداخفه کن).

ردیف (۵)- آقای اکبر گنجی، شغل کارمند(روزنامه نگار)، زندانی به لحاظ عجز در تودیع وثیقه.

متهم به، **الف:** شرکت دراقدام علیه امنیت داخلی.

ب: تبلیغ علیه نظام اسلامی .

ج: توهین به مقدسات دینی و احکام اسلامی از جمله رد و انکار حکم شرعی حجاب.

د: توهین به امام راحل و همچنین اهانت به مقام معظم رهبری به استناد به مصاحبه با روزنامه تاکس اشپیگل آلمان.

هـ: جمع آوری اطلاعات و اسناد طبقه بندی شده و خیلی محرمانه.

و: نشر اکاذیب به قصد تشویش اذهان عمومی (در رابطه با خبر خرید ۵۰۰ قبضه اسلحه با صداخفه کن).

ردیف (۶)- آقای علی افشاری، شغل آزاد(دانشجو)، آزاد با قرار وثیقه.

متهم به، **الف:** شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور.

ب: تبلیغ علیه نظام اسلامی.

ج: نشر اکاذیب به قصد تشویش اذهان عمومی .

د: ایجاد و تشکیل گروهی تحت عنوان ستاد ضدبحران.

هـ: جاسوسی به نفع اجانب.

ردیف (۷)- **خانم شهلا عبدالله زاده لاهیجی،** شغل ناشر، آزاد با وثیقه.

متهم به، **الف:** شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور.

ب: تبلیغ علیه نظام اسلامی به استناد به اظهارات وی مبنی بر القای وجود خطرات مالی، جانی و سیاسی - اجتماعی برای اهل قلم در کشور ایران و وجود سانسور در مطبوعات و کتاب کشور.

ردیف (۸)- خانم شهلا شرکت، شغل مدیرمسؤول مجله زنان، آزاد با قرار کفالت.

متهم به، **الف:** شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور.

ب: انکار ورود حکم شرعی حجاب.

ج: تبلیغ علیه نظام .

ردیف (۹)- آقای فریبرز رئیس دانا، شغل پژوهشگر اقتصاد، آزاد با قرار کفالت.

متهم به، **الف:** شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور.

ب: تبلیغ علیه نظام

ج: نگهداری مشروبات الکلی.

ردیف (۱۰)- خانم خدیجه حاجی دینی مقدم، شغل رئیس هیأت مدیره جمعیت زنان مبارزه با آلودگی محیط زیست، آزاد با قرار کفالت.

متهم به، **الف:** شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی

ب: تبلیغ علیه نظام در قالب سخنرانی

ردیف (۱۱)- آقای محمدعلی سپانلو، شغل نویسنده، آزاد با قرار کفالت.

متهم به، اقدام علیه امنیت داخلی کشور از طریق مشارکت در تشکیل کنفرانس برلین.

ردیف (۱۲)- آقای علیرضا علوی تبار، شغل عضو هیأت علمی مرکز آموزش مدیریت دولتی.

متهم به، **الف:** شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور.

ب: تبلیغ علیه نظام.

ردیف (۱۳)- آقای حمیدرضا جلایی پور، شغل نویسنده، آزاد با قرار کفالت.

متهم به، **الف:** شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور از طریق مشارکت در تشکیل کنفرانس برلین .

ب: تبلیغ علیه نظام اسلامی و القا و بیان اینکه در ایران بسیاری از منتقدان در وحشت به سر می برند.

ردیف (۱۴)- آقای محمود دولت آبادی، شغل نویسنده، آزاد با قرار کفالت، متهم به شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور.

ردیف (۱۵)- خانم جمیله کدیور، شغل نماینده مجلس شورای اسلامی، آزاد با قرار کفالت.

متهم به شرکت در اقدام علیه امنیت داخلی کشور.

ردیف (۱۶)- خانم منیرو روانی پور، شغل نویسنده، آزاد با قرار کفالت متهم به اقدام علیه امنیت کشور.

دادگاه پرونده کنفرانس برلین با ریاست قاضی احمدی مقدس در تاریخ های ۷۹/۸/۸، ۷۹/۸/۱۰، ۷۹/۸/۱۲، ۷۹/۸/۱۵، ۷۹/۸/۱۶، ۷۹/۸/۱۷، ۷۹/۸/۱۹، ۷۹/۸/۲۴، ۷۹/۹/۲۹، ۷۹/۹/۱۰، ۷۹/۹/۱۲ و ۷۹/۹/۱۳ تشکیل و در ۷۹/۹/۱۳ ختم دادرسی اعلام شد.

***

رأی دادگاه با یک هفته تأخیر از روزی که روزنامه ها اعلام کرده بودند که قرار است اعلام شود، منتشر شد. از ختم دادرسی تا انتشار رأی گمانه زنی ها در مورد رأی دادگاه ادامه داشت. صحبت از تبرئه تعدادی بود و همچنین صدور حکم سنگین برای اکبر گنجی.

رأی منتشر شد. تاریخ صدور رأی در دادنامه ۱۸ دی ماه بود. محکومان مشخص شدند. از ردیف یک تا ده همه محکومیت می یابند و از یازده تا شانزده تبرئه می شوند:

-متهم ردیف اول مهرانگیز کارخیران، از جهت اتهام اول به تحمل سه سال و شش ماه حبس تعزیری با احتساب ایام بازداشت و از جهت اتهام دوم به تحمل شش ماه حبس تعزیری، جمعاً چهار سال حبس.

در خصوص سایر اتهامات قرار عدم صلاحیت محاکم انقلاب صادر و پرونده به دادگاه های عمومی ارجاع می شود.

-متهم ردیف دوم خلیل رستم خانی، با استناد به سابقه سوء سیاسی ایشان (محکومیت کیفری در سال های ۶۹-۷۱) از جهت اتهام اول به تحمل هشت سال حبس در زندان در تبعید و از جهت اتهام دوم به تحمل یک سال حبس تعزیری با احتساب ایام بازداشت محکوم می شود.

- متهم ردیف سوم سعید صدر، با توجه به سابقه سوء سیاسی (محکومیت کیفری در سال ۶۹) به تحمل ده سال حبس در زندان در تبعید محکوم می شود.

- متهم ردیف چهارم، عزت الله سحابی، در مورد اتهام اول به تحمل ۳ سال حبس تعزیری با احتساب ایام بازداشت، اتهام دوم به تحمل شش ماه حبس محکوم می شود. در مورد اتهامات دیگر عدم صلاحیت دادگاه صادر می شود.

-متهم ردیف پنجم، اکبر گنجی، از حیث اتهام اول به تحمل ۴ سال حبس با احتساب ایام بازداشت از جهت اتهام دوم ۶ ماه حبس، اتهام سوم ۱۸ ماه حبس، اتهام چهارم ۴ سال حبس جمعاً ۱۲۰ ماه حبس (ده سال) محکوم می شود، در ادامه حکم چنین می آید: با عنایت به اتهام متعدد متهم، دادگاه، کیفر معین شده قانونی مصرح در دادنامه فوق را کافی نمی داند و به مدت ۵ سال تبعید پس از تحمل کیفر حبس محکوم می شود.

در خصوص سایر اتهامات از جمله نشر اکاذیب دادگاه قرار عدم صلاحیت برای خود صادر می کند.

- متهم ردیف ششم، علی افشاری، درخصوص اتهام اول و دوم به تحمل چهار سال و شش ماه حبس با احتساب ایام بازداشت. درخصوص اتهام سوم تحمل شش ماه حبس و برای اتهام توهین به مقام رهبری قرار منع تعقیب و در مورد اتهام جاسوسی پرونده مفتوح اعلام می شود. در مورد نشر اکاذیب قرار عدم صلاحیت در مورد دادگاه صادر می شود.

- متهم ردیف هفتم، شهلا عبدالله زاده لاهیجی، اتهام اول سه سال و شش ماه با احتساب زمان بازداشت حبس تعزیری و اتهام دوم شش ماه حبس تعزیری محکوم می شود.

- متهم ردیف هشتم، شهلا شرکت، درخصوص اتهام اول به تحمل چهار ماه حبس تعزیری و اتهام دیگر عدم صلاحیت دادگاه اعلام می شود.

- متهم ردیف نهم، فریبرز رئیس دانا، اتهام اول سه سال حبس تعزیری که به مدت پنج سال معلق می ماند و درخصوص اتهام دوم تبرئه و درخصوص اتهام نگهداری مشروبات الکلی قرار عدم صلاحیت دادگاه صادر می شود.

- متهم ردیف دهم، خدیجه حاجی دینی مقدم، از جهت اتهام اول به تحمل دو سال حبس تعزیری تبدیل به پرداخت ۲۰ میلیون ریال و درخصوص اتهام دوم پرداخت سه میلیون ریال جزای نقدی محکوم می شود.

متهمان ردیف های یازدهم تا شانزدهم یعنی محمد علی سپانلو، علیرضا علوی تبار، حمیدرضا جلایی پور، محمود دولت آبادی، جمیله کدیور و منیرو روانی پور تبرئه می شوند. همگی آرا، غیرقطعی اعلام می شود، دادگاه اعلام می کند آرای خلیل رستم خانی و سعید صدر برای تجدیدنظر خواهی به دیوان عالی کشور قابل ارجاع است و بقیه به دادگاه تجدیدنظر استان قابل ارجاع خواهد بود.

***

اولین اعلام حکم تجدیدنظر مربوط به حکم اکبر گنجی بود. او تنها متهم پرونده کنفرانس برلین در دادگاه انقلاب بود که برای همین پرونده در بازداشت و در زندان به سر می برد. درست در هیاهوی انتخابات ریاست جمهوری خرداد ۸۰ روزنامه ها اعلام کردند که حکم اکبر گنجی به شش ماه تقلیل یافته است.

حجت الاسلام علی بخشی رئیس شعبه ۲۷ دادگاه تجدیدنظر که این حکم را چنین شکسته بودنه به جوانی قاضی مقدس بود و نه اهل جارو جنجال به نظر می رسید. اما جنجال آغاز شد.

۲۶ تیر ماه روابط عمومی دادگستری کل استان تهران اعلام کرد که حکم صادره از سوی دادگاه تجدیدنظر اشتباه بوده و پرونده به دادگاه تجدیدنظر دیگری ارجاع شده است و به موجب رأی قطعی شعبه اول دادگاه تجدیدنظر استان تهران، اکبر گنجی به اتهام جمع آوری اسناد محرمانه به قصد برهم زدن امنیت کشور، تبلیغ علیه نظام و غیره به شش سال حبس محکوم شده است.

بحث ها و دعوت به مناظره بین شعبه یک و ۲۷ تجدیدنظر و همچنین شعبه سه دادگاه انقلاب اسلامی اگرچه به مصاحبه ای مفصل از سوی قاضی بخشی و همچنین آقای علیزاده رئیس دادگستری کل تهران انجامید اما برای حکم اکبر گنجی فایده‌ای نداشت. به هر حال با صدور این حکم مشخص شد که اقدام علیه امنیت داخلی کشور با استناد مشارکت در کنفرانس برلین نقض شده است.

دومین حکم قطعی صادر شده برای متهمان کنفرانس برلین مربوط به رأی دادگاه تجدیدنظر برای متهمان ردیف دوم و سوم خلیل رستم خانی و سعید صدر مترجمان سفارت آلمان بود. دیوان عالی کشور پس از نقض حکم یک سال زندان برای خلیل رستم خانی درخصوص اتهام دوم، اتهام اول او یعنی پیشبرد اهداف گروهک های معاند خارج از کشور را تأیید و با اشاره به سابقه سوء سیاسی، وی را به هشت سال زندان در تبعید و سعید صدر را به ۱۰ سال زندان در تبعید محکوم کرد و حکم صادره در شهریور ماه به اجرا درآمد و این دو، راهی زندان شدند.

برای پرونده کنفرانس برلین ۷ متهم دیگر با حکم غیرقطعی زندان یا بدل از زندان مانده بود. در دی ماه ۱۳۸۰ با وجود کنار گذاشته شدن قاضی بخشی به خاطر شکایت مطرح شده در دادگاه انتظامی قضات، دادگاه تجدیدنظر استان تهران ۵ نفر از این هفت نفر را تبرئه کرد. شعبه ۲۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران اتهام مربوط به مجازات برای مشارکت در کنفرانس برلین به قصد برهم زدن امنیت ملی کشور را برای همه متهمان وارد ندانست.

بنابراین حکم، فریبرز رئیس دانا تبرئه شد، شهلا لاهیجی، شهلا شرکت، مهرانگیز کار و خدیجه مقدم به پرداخت ۵ میلیون ریال جزای نقدی محکوم شدند. علی افشاری به یک سال حبس تعزیری و عزت الله سحابی به شش ماه حبس تعزیری محکوم قطعی شدند.

***

دو سال از شروع این ماجرا گذشته است. به نظر می رسد ماجرای کنفرانس برلین خاتمه یافته است اما همین الان از میان این ۱۷ نفر ۵ نفر برای پرونده کنفرانس برلین در زندان به سر می برند. از روی پرونده اول به ترتیب ردیف متهمان شرح حال اکنون این ۱۷ نفر چنین است:

- متهم ردیف اول، مهرانگیز کار، برای درمان سرطان پیشرفته در آمریکا به سر می برد. وضع جسمانی وی خوب نیست، از نظر روحی نیز درگیر مسأله دادگاه همسر خود سیامک پورزند است.

- متهم ردیف دوم و سوم، خلیل رستم خانی و سعید صدر، پس از ۷ ماه حبس در این دو هم اکنون حکم زندان در تبعید خود را در زندان مرکزی شهرستان ساوه می کشند.

- متهم ردیف چهارم عزت الله سحابی، درگیر پرونده ملی مذهبی است. بیش از یک سال در زندان در بازداشت بوده و فعلاً با قرار وثیقه آزاد است.

- متهم ردیف پنجم اکبر گنجی، از زمان بازداشت بعد از شروع ماجرا تاکنون یعنی دو سال است که در زندان اوین به سر می برد.

-متهم ردیف ششم علی افشاری، در اسفندماه ۱۳۸۰ حکم یک سال زندان وی به اجرا گذاشته شد. ولی تمام سال گذشته را نیز برای پرونده ملی-مذهبی ها و نیز مسائل دیگر در بازداشت بود.

- متهم ردیف هفتم شهلا لاهیجی، وی با تأسیس پاتوق فرهنگی تهران فعالیت های فرهنگی خود را پیگیری می کند.

- متهم ردیف هشتم شهلا شرکت، هنوز مجله خود زنان را مرتب منتشر می سازد.

- متهم ردیف نهم فریبرز رئیس دانا، کار خود را دارد و مرتب با نشریات مختلف در رابطه با موضوعات اقتصادی و جهانی مصاحبه می کند.

- متهم ردیف دهم، خدیجه مقدم، فعالیت های NGO زیست محیطی خود را ادامه می دهد.

- متهم ردیف یازدهم، محمدعلی سپانلو، شعر می گوید و پژوهش های ادبی خود را ادامه می دهد.

- متهم ردیف دوازدهم و سیزدهم، علیرضا علوی تبار و حمیدرضا جلایی پور، فعالیت علمی و مطبوعاتی خود را پی می گیرند.

- متهم ردیف چهاردهم، محمود دولت آبادی، قصه می نویسد و زندگی می کند.

-متهم ردیف پانزدهم، جمیله کدیور، نمایندگی مردم را در مجلس دارد و...

- متهم ردیف شانزدهم منیرو روانی پور قصه می نویسد و قصه کنفرانس برلین را در قالب قصه ای در مجموعه زن، فرودگاه فرانکفورت آورده است.

و اما حسن یوسفی اشکوری که پرونده وی در دادگاه ویژه روحانیت تحت بررسی است از تابستان سال ۷۹ که پس از بازگشت به ایران دستگیر شد تاکنون بدون مشخص شدن وضعیت حکم قطعی در زندان به سر می برد.

دو سال از شروع این ماجرا گذشته است. به نظر می‌رسد ماجرای کنفرانس برلین خاتمه یافته است اما همین الان از میان این ۱۷ نفر ۵ نفر برای پرونده کنفرانس برلین در زندان به سر می برند